

30 Wmo Tips

DIE JE VANDAAG NOG
KUNT TOEPASSEN

WWZ Academie
mensen helpen mensen

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Welkom!

Bedankt voor het bestellen van dit e-book.

Je vindt hier veel nuttige tips, die je nog vandaag in je werk kunt gebruiken.
Ik wens je veel leesplezier!

Vriendelijke groet,

Anne Vrieze
Directeur WWZ Academie

WWZ Academie
mensen helpen mensen

Inhoudsopgave

Mijn visie: Hoe realiseer je nu werkelijk de transformatie in het sociale domein?.....	4
Hoofdstuk 1: De inclusieve samenleving.....	5
Tip 1 - Zo creëer je algemene voorzieningen voor jongeren met een beperking!.....	5
Tip 2 - Staan verenigingen open voor mensen met een beperking?.....	6
Tip 3 - (Weer) zelfstandig reizen met MEE op Weg.....	7
Hoofdstuk 2: Right to Challenge/burgerinitiatieven.....	8
Tip 4 - Heb je een goed idee voor verbetering van zorg en ondersteuning?.....	8
Tip 5 - De waarde van initiatieven is te bepalen!.....	8
Tip 6 - Georganiseerde burenhulp is mogelijk!.....	9
Tip 7 - Heerlijk eten bij een bijzonder restaurant.....	10
Hoofdstuk 3: Eenzaamheid.....	11
Tip 8 - Hoe ga je om met eenzaamheid, maar vooral: Hoe voorkom je het?.....	11
Tip 9 - Eenzaamheid? Dit kun je doen!.....	12
Hoofdstuk 4: Mantelzorg	13
Tip 10 - Ben jij ook mantelzorger?.....	13
Tip 11 - Hoe bereik je mantelzorgers?.....	14
Hoofdstuk 5: Wmo maatwerkvoorzieningen.....	15
Tip 12 - Afstemming Wmo en Wlz	15
Tip 13 - Hoe zit het nu met kortdurend verblijf?.....	16
Tip 14 - Gemeenten moeten voortaan de hoogte van de eigen bijdrage melden aan hun Wmo cliënten.....	16
Tip 15 - Wat is een zorgvuldige procedure?	16
Tip 16 - Hoe komt het dat grote thuiszorginstellingen kunnen omvallen?	17
Tip 17 - Een echte maatwerkvoorziening: Was- en strijkservice	21

Inhoudsopgave

Tip 18 - Pilot over vermindering van dagbesteding bij zorgboerderijen	22
Tip 19 - Hoe zit het met eigen bijdragen voor Wmo voorzieningen voor kinderen	22
Tip 20 - Voorzienbaarheid in de Wmo.....	23
Hoofdstuk 6: Algemene voorzieningen	24
Tip 21 - Hoe ga je om met algemene voorzieningen Wmo?	24
Tip 22 - Hoe zorg je dat een scootmobielpool een succes wordt?	25
Hoofdstuk 7: Sociale netwerkversterking	26
Tip 23 - Hoe breng je een netwerk in kaart?	26
Tip 24 - Sociale netwerkversterking in de IJmond	27
Tip 25 - De kracht van sociale netwerken	27
Hoofdstuk 8: Meetinstrumenten	29
Tip 26 - De Effectencalculator	29
Tip 27 - CSI, ofwel kun je belasting van mantelzorgers meten?	29
Tip 28 - De EDIZ vragenlijst, nog een instrument om de belasting van mantelzorgers te meten.....	30
Tip 29 - De Zelfredzaamheidsmeter	30
Hoofdstuk 9: Vrijwilligers	31
Tip 30 - Doe iets leuks voor een ander en je bent allebei blij!	31

Mijn Visie

Hoe realiseer je nu werkelijk de transformatie in het sociale domein?

Gemeenten voeren samen met zorgleveranciers veel gesprekken over de transformatie van het sociaal domein. Men is het erover eens dat er veel meer welzijn moet worden geboden in plaats van of aanvullend op zorg. De gesprekken spitsen zich toe op de inkoop en de transformatie in de inkoop. Een aantal zorgleveranciers heeft de neiging om hun eigen aanbod te gaan transformeren en daar zelf de eigenaar van te blijven in plaats van samen te gaan werken met welzijnsinstellingen. Anderen kijken gelukkig wel over hun grenzen en gaan wel samenwerken. In mijn visie ligt de sleutel enerzijds bij het versterken van welzijnsinstellingen in plaats van (ook) daarop te bezuinigen.

Anderzijds ligt de sleutel bij de Wmo- en jeugdconsulenten, aangezien zij degenen zijn die na de keukentafelgesprekken bepalen wie welke voorzieningen krijgt. Ik ben dan ook verbaasd dat zowel gemeenten als bureaus die consulenten detacheren vragen om personeel met een paramedische of jeugdzorg achtergrond en dan liefst nog met gemeentelijke ervaring. Jammer is dat die “op” zijn, terwijl er andere mensen vanuit het sociaal werk en de zorg, maar ook frontoffice medewerkers van bedrijven staan te springen om als Wmo- of jeugdconsulent aan het werk te gaan!

Als gemeenten de transformatie echt willen bereiken, dan hebben zij consulenten nodig die in staat zijn om breed en creatief te kijken naar oplossingen voor het welbevinden van hun klanten. Mijns inziens zijn dat niet de paramedici die vaak geschoold zijn om naar oplossingen te zoeken in de richting van hulpmiddelen en woningaanpassingen en minder in de richting van welzijn. Degenen die dat wel kunnen zijn de MEE consulenten, de maatschappelijk werkers, de welzijnswerkers, verpleegkundigen en anderen. Juist zij zijn de consulenten van de toekomst met wie de gemeenten de zo gewenste transformatie op de juiste manier kunnen bereiken!

I Hoofdstuk 1: De inclusieve samenleving

Tip 1: Zo creëer je algemene voorzieningen voor jongeren met een beperking!

Voor MEE Noordwest-Holland en de gemeente Uitgeest heb ik een onderzoek gedaan naar sportdeelname door mensen met een beperking.

Mensen die dat wilden, konden hun gegevens invullen, dan werden ze voor cliëntondersteuning gebeld door een consultant van MEE. Zodoende kwamen we op het spoor van een groepje ouders, die graag activiteiten wilden voor hun kinderen, jongeren met een beperking. Tijdens de eerste bijeenkomst hebben we aan de jongeren gevraagd wat zij graag zouden willen. Dat was vooral disco/karaoke en koken. Vervolgens zijn we met deze activiteiten aan de slag gegaan en hebben daarvoor de Stichting Welzijn Castricum benaderd. De jongerenwerker was direct enthousiast.

Na een aantal voorbereidende sessies werd de disco gerealiseerd, in nauwe samenwerking tussen de ouders, het jongerenwerk en MEE. Aangezien MEE vooral een adviserende en ondersteunende rol had, werd de uiteindelijke uitvoering ter hand genomen door de ouders en het jongerenwerk.

En toen werd het spannend, want hoeveel deelnemers zouden er uiteindelijk komen?

Op de eerste disco-avond kwamen maar liefst 36 jongeren met een beperking af, een geweldig resultaat! Onder de bezielende leiding van DJ Mytrem vond een succesvolle dansavond plaats.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 2 - Staan verenigingen open voor mensen met een beperking?

Voor MEE & De Wering heb ik in de gemeente Castricum een onderzoek gedaan of mensen met een beperking willen deelnemen aan verenigingen, hetzij als vrijwilliger hetzij als lid. Daarna hebben we in een groepsgesprek aan de verenigingen gevraagd of zij open staan voor mensen met een beperking en wat zij daarvoor nodig hebben.

Er waren twee opvallende conclusies:

1. Mensen met een beperking denken dat verenigingen onvoldoende voor hen open staan. Verenigingen zijn juist heel erg bereid om iets voor hen te betekenen!
2. Als belemmering voor deelname zien mensen met een beperking veelal vervoer en financiële middelen. Verenigingen geven juist aan dat zij bereid zijn om mensen van huis op te halen. Wat de financiële belemmeringen betreft blijkt dat zowel de verenigingen als mensen met een beperking niet op de hoogte zijn van het gemeentelijk minimabeleid, noch van organisaties als het Jeugdsportfonds en het Jeugd Cultuurfonds.

De eindconclusie was dan ook dat het voor de gemeente, MEE en verenigingen hard nodig is dat zij hun aanbod voor mensen met een beperking veel en vaak communiceren.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 3 - (Weer) zelfstandig reizen met MEE op Weg

Veel mensen met een beperking zijn hun leven lang al gewend om te reizen met speciaal vervoer. Op jonge leeftijd met leerlingenvervoer en naar vrijetijdsbesteding, op latere leeftijd naar werk en dagbesteding.

Inmiddels is het inzicht veranderd. Veel mensen met een beperking kunnen best reizen met het openbaar vervoer of met de fiets, maar hebben dan eerst wat ondersteuning nodig om te leren hiermee om te gaan.

MEE op Weg is een methodiek om mensen met een beperking (opnieuw) te leren met het openbaar vervoer of met de fiets te reizen.

Hoofdstuk 2: Right to Challenge/ Burgerinitiatieven

Tip 4 - Heb je een goed idee voor verbetering van zorg en ondersteuning?

Als je een goed idee en een haalbaar plan hebt om de zorg en ondersteuning in jouw gemeente te verbeteren, vraag dan een gesprek aan met de wethouder of de betreffende ambtenaar. Het Right tot Challenge, opgenomen in de Wmo maar dat wordt uitgevoerd in het hele sociale domein, stimuleert dat gemeenten open staan voor initiatieven van hun inwoners. Her en der ontstaan er zorgcoöperaties en buurtinitiatieven om bijvoorbeeld werkgelegenheid te stimuleren. Een mooie ontwikkeling vind ik zelf. Geef ruimte voor de eigen kracht van burgers en zo ontstaan mooie initiatieven. Kracht in Nederland brengt met de MAEXchange steeds meer initiatieven in kaart. Jij kunt ook jouw initiatief aanmelden!

Tip 5 - De waarde van initiatieven is te bepalen!

Het bepalen van de waarde en het meetbaar maken van (de effecten van) buurtinitiatieven en welzijnswerk is altijd een lastig onderwerp. Kracht in Nederland heeft daarom de MAEXchange ontwikkeld, waarmee de waarde van initiatieven kan worden gemeten. Initiatieven vullen zelf een vragenlijst in, waarna een waardeweb verschijnt en er een profiel wordt aangemaakt. Dat profiel kan ook door anderen worden gewaardeerd, net als in een Facebook account. Fondsen en subsidiegevers hebben er ook wat aan, want als het profiel van het initiatief aansluit bij de doelstellingen en doelgroep, dan is het makkelijker om te beoordelen of er überhaupt geld beschikbaar kan worden gesteld.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Een aantal fondsen denken er al over na om het instrument te gaan gebruiken. Ars Donandi, een landelijk fonds, heeft inmiddels al geld uitgekeerd aan diverse initiatieven op basis van de waarde in de MAEXchange.

Tip 6 - Georganiseerde burenhulp is mogelijk!

Omdat we als burgers meer voor elkaar moeten gaan doen worden er allerlei oplossingen bedacht om dat te realiseren. Verschillende websites en diensten worden ontwikkeld, zoals NLvoorelkaar.nl, Croqquer.nl, Wehelpen.nl en BUUV.nu.

De een is meer gericht op zorg, de andere meer op welzijn. Hoewel er in Nederland wordt geroepen dat er al zoveel vrijwilligerswerk gedaan wordt (dat is waar) en dat er toch echt niet meer vrijwilligerswerk van mensen kan worden verwacht, blijkt dat er door dit soort activiteiten steeds weer nieuwe vrijwilligersgroepen worden aangeboord.

De vrijwilligersmarktplaatsen spreken voornamelijk aan omdat er geen structurele inzet van mensen wordt verwacht, maar er per klus kan worden gereageerd. Mensen hebben wel een druk leven, maar zijn best bereid nog af en toe wat voor elkaar te doen.

WWZ Academie
mensen helpen mensen

30 WMO TIPS

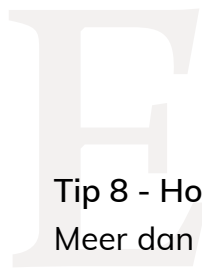
die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 7 - Heerlijk eten bij een bijzonder restaurant

Tante Tee is een bijzonder restaurant in de winkelstraat van Krommenie. Er werken mensen met een beperking onder leiding van een professionele kok in het kader van arbeidsmatige dagbesteding. Tante Tee is onderdeel van de stichting Ook voor Jou, opgericht door ouders van jongeren met een beperking.

Tante Tee is overdag open. Je kunt er koffie drinken, lunchen en een high tea doen.

Hoofdstuk 3: Eenzaamheid

Tip 8 - Hoe ga je om met eenzaamheid, maar vooral: Hoe voorkom je het?

Meer dan 30% van de Nederlanders voelt zich eenzaam. Dat is echt een hoog aantal: 1 op de drie mensen voelt zich dus eenzaam. In 2012 is in opdracht van het Leger des Heils onderzoek gedaan naar (onder meer) eenzaamheid. Hieruit blijkt dat eenzaamheid een groeiend probleem is. Sinds 2008 is het percentage mensen dat aangeeft eenzaam te zijn zelfs met 5% gestegen. Het zijn in dit onderzoek juist jongeren van 18 tot en met 24 jaar die vaker aangeven dat ze zich eenzaam voelen. Ouderen in de leeftijd van 65 tot 70 jaar voelen zich in tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, minder eenzaam (citaat van de website van het Eenzaamheid Informatiecentrum). Zelfs als je regelmatig sociale contacten hebt, kun je je eenzaam voelen.

In Nederland is het onderwerp eenzaamheid over het algemeen een onderdeel van het ouderenbeleid. Niets blijkt dus echter minder waar: er moet juist op jonge leeftijd preventief worden omgegaan met eenzaamheid, om geestelijke en gezondheidsproblemen te voorkomen. Ook blijkt dat meer mannen dan vrouwen eenzaam zijn, een eye-opener!

Jeannette Rijks, expert op het onderwerp eenzaamheid, betoogt dat je vooral preventief aan de slag moet met eenzaamheid. Er is echt coaching mogelijk om met eenzaamheid om te gaan en een leuker leven te krijgen. Vandaar dat ik met deze tip het Kenniscentrum Eenzaamheid onder de aandacht wil brengen.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 9 - Eenzaamheid? Dit kun je doen!

Niet alleen in december, het hele jaar door voelen heel veel mensen zich eenzaam. Je voelt je vaak zo machteloos. Toch kun je heel wat doen. Om te beginnen kun je je cliënt de weg wijzen. Zodat de ander zelf de oplossing vindt die bij hem of haar past.

Een paar tips...

1. Als je vermoedt dat er eenzaamheid in het spel is, maak het dan (voorzichtig) bespreekbaar. Iemand zal pas iets gaan ondernemen als ie het zelf als probleem ervaart.
2. Als iemand zegt dat ie zich eenzaam voelt, is dat ook zo. Al heeft ie nog zo veel contacten. En andersom:
3. Als iemand zegt zich niet eenzaam te voelen, neem dat dan maar aan. Of het nu wel of niet waar is, iemand die het eigen probleem ontkent valt nauwelijks te helpen. Denk bovendien niet te snel dat iemand eenzaam is. Ieder mens is anders, vraag wat de ander zou willen.
4. Denk niet dat 'onder de mensen komen' de oplossing is voor eenzaamheid. Vaak is het dat niet en helpt het mensen van de wal in de sloot. Dit gaat misschien tegen je intuïtie in, maar het is echt waar!
5. Besef dat voor het blijvend aanpakken van eenzaamheid serieuze hulp moet komen.
6. Zorg dat je weet waar iemand terecht kan die hulp bij eenzaamheid nodig heeft.
7. Mensen die hun eigen oplossing vinden omarmen die vaak enthousiaster dan de jouwe... help ze die te vinden en
8. Verwijs naar de website van het Eenzaamheid Informatie Centrum, met het gratis online programma.
9. Eenzaamheid, zeker als die al langer duurt, vraagt om professionele hulp, vaak om veel tijd en veel geduld. Vraag niet te veel van jezelf. Of laat je bijscholen.
10. Aandacht is altijd fijn, voor ieder mens. Jouw aandacht is goud waard.

Hoofdstuk 4: Mantelzorg

Tip 10 - Ben jij ook mantelzorger?

Wist je dat:

- 2,6 miljoen Nederlanders mantelzorger zijn?
- 83% tussen 18 en 64 jaar zijn? 71% daarvan werk en mantelzorg combineert?
- 17% ouder is dan 65 jaar en niet alleen voor de partner, maar ook voor hoogbejaarde ouders zorgt?
- 9% van de Nederlanders zorgt voor een kind dat veel zorg nodig heeft?
- 20% voor twee of meer personen zorgt?
- en 25% van de kinderen een jonge mantelzorger is, die te maken heeft met zieke ouders, broertjes of zusjes?

Begeleiding is een onderdeel van de Wmo, met de doelgroep psychiatrisch patiënten en mensen met verstandelijke beperkingen. Hierdoor hebben gemeenten te maken met mensen die veel meer zorg nodig hebben. Ze hebben daarmee ook te maken met meer en zwaarder belaste mantelzorgers. Gemeenten kunnen daarop inspelen door al bij de melding van Wmo aanvragen oog te hebben voor de belasting, wensen en behoeften van mantelzorgers.

Het is niet moeilijk om mantelzorgers te bereiken. Immers veel mantelzorgers komen bij de gemeente of het sociaal wijkteam voor hun naaste of zijn aanwezig bij het “keukentafelgesprek”. Op dat moment vinden ze het fijn als ook aan hen wordt gevraagd: “Hoe gaat het nu met u? Wat heeft u nodig?”.

Vanuit de Wmo kan dan ook aan mantelzorgers een passende vorm van maatschappelijke ondersteuning worden geboden.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 11 - Hoe bereik je mantelzorgers?

Op 10 november is de jaarlijkse Dag van de Mantelzorg. Hier vanuit mijn eigen ervaringen een tip om nog snel mantelzorgers te bereiken voor je evenement:

Stuur een (korte) vragenlijst met wat je wilt weten over de wensen en behoeften van mantelzorgers naar de zorgvragers met het verzoek om die door te geven aan hun mantelzorger. Doe dat via de zorgvragers die je kent via het Wmo loket en de sociale teams. Daarnaast kun je vragen aan welzijnsinstellingen, WonenPlus organisaties en zorginstellingen of zij de vragenlijst willen doorsturen aan hun cliënten.

Je kunt de vragenlijst ook gebruiken als een enquête voor je gemeente. Geef daarbij de gelegenheid aan mantelzorgers om hun naam, adresgegevens en email bekend te maken als zij behoefte hebben aan ondersteuning, een nieuwsbrief van de mantelzorgondersteuner of een uitnodiging voor het evenement voor mantelzorgers binnenkort.

Hoofdstuk 5: Wmo maatwerkvoorzieningen

Tip 12: Afstemming Wmo en Wlz

Hoe zit het nu met de afstemming tussen de Wet langdurige zorg en de Wmo?

Hoe zit het nu met de persoonlijke verzorging in de Wmo?

Er zijn wat discussies wanneer de persoonlijke verzorging onder de Wmo valt en wanneer onder de Zorgverzekeringswet. Het ministerie van VWS heeft daartoe een informatiekaart gemaakt.

Vuistregels zijn:

- Wanneer de beperking van de persoon de dominante grondslag is, dan valt de persoonlijke verzorging onder de Wmo. Hier gaat het vaak om een samenloop met begeleiding Wmo.
- Wanneer aandoening van de persoon de dominante grondslag is, dan valt het onder de Zorgverzekeringswet.

Tip 13 - Hoe zit het nu met kortdurend verblijf?

Sociale teams stellen vaak vragen over kortdurend verblijf. Er ontstaan ook nogal eens discussies met verzorgings- en verpleeghuizen over waar de declaratie naartoe moet. In het ene geval is het respijtzorg dat wordt betaald uit de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), in het volgende geval wordt het betaald uit de Wet langdurige zorg (Wlz) en het kan ook nog betaald worden door de zorgverzekeraar (Zvw). Kortweg is het onderscheid:

Wmo: Als de mantelzorger even op adem moet komen

Wlz: Als de zorgvrager recht heeft op langdurende zorg met verblijf, dus Wlz zorg, ook al woont diegene nog thuis

Zvw: Als er sprake is van medische noodzaak, vaak als iemand nog tijdelijke zorg nodig heeft na een ziekenhuisopname

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 14 - Gemeenten moeten de hoogte van de eigen bijdrage melden aan hun Wmo cliënten

Gemeenten moeten duidelijke informatie geven over de hoogte van de eigen bijdrage Wmo. Daarnaast zijn gemeenten verplicht om te wijzen op ondersteuningsmogelijkheden, wanneer iemand de eigen bijdrage niet kan betalen. Ter ondersteuning kunnen consulenten daarvoor het rekenmodel op de website van Het CAK gebruiken. Die informatie is openbaar, ook zorgvragers kunnen die gebruiken.

Tip 15 - Wat is een zorgvuldige procedure?

In het kader van de Wmo moeten gemeenten een zorgvuldige procedure voeren. Hoe gaat dat dan?

Gemeenten moeten op grond van de wet in alle gevallen een gedegen onderzoek doen naar de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van hun cliënten. Op basis daarvan moeten zij, in dialoog met de cliënt, een passende bijdrage leveren. Het onderzoek hoeft niet altijd te gebeuren in de vorm van een letterlijk keukentafelgesprek bij de mensen thuis.

Een gedegen dossieronderzoek en daarna een goed en rustig telefonisch overleg met de cliënt en/of zijn mantelzorger kan ook, zeker als er al een lang dossier bekend is of de cliënt nog kort daarvoor is gezien. Op basis van het onderzoek moet vervolgens een goede afgewogen en gemotiveerde beslissing aan de cliënt kenbaar worden gemaakt in begrijpelijke taal. Immers de bezwaarcommissie en daarna de rechter zullen gaan kijken naar de gevoerde procedure en naar de motivatie van de gemeente.

Wat mag niet: Een algemene brief sturen waarmee alles in één keer wordt afgeschafft of versoberd zonder nader onderzoek. Ook een algemeen kort telefoontje mag niet.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 16 - Hoe komt het dat grote thuiszorginstellingen kunnen omvallen?

Een uitgebreide historische beschouwing over hoe het komt dat de grote zorginstellingen kunnen omvallen. Thuiszorgreus TSN is een aantal jaren geleden failliet gegaan voor het onderdeel huishoudelijke zorg. Sensire, ook een grote, heeft al eerder 800 mensen willen ontslaan, dat heeft de staatssecretaris destijds voorkomen. Maar hoe komt het nu dat met name de grote instellingen aangeven het niet meer vol te kunnen houden?

Hierover zijn al diverse publicaties verschenen, maar wat ik in de meeste publicaties mis is een goede historische beschouwing. Aangezien ik al vanaf het ingaan van de Wet voorzieningen gehandicapten in 1994 betrokken ben bij decentralisaties in het sociaal domein, heb ik het allemaal kunnen volgen. Behalve dat ik vind dat veel grote en oude aanbieders zich met hun bedrijfsvoering onvoldoende hebben aangepast aan de snel veranderende markt, is het (te) snel veranderende beleid van de Rijksoverheid ook debet aan dit verhaal.

De Wmo 2007

Per 1 januari 2007 trad de Wmo 2007 in werking. De voorloper van de Wmo was de Wet voorzieningen gehandicapten, waarmee de gemeenten verantwoordelijk waren voor het verstrekken van rolstoelen, woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen. In januari 2007 kwam de huishoudelijke verzorging erbij vanuit de voormalige AWBZ. De naam Huishoudelijke Verzorging (HV) werd daarmee omgedoopt tot hulp bij het huishouden (HH).

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Hoewel het extra geld voor de hulp bij het huishouden “schoon aan de haak” mee kwam, dus zonder bezuinigingen, zijn gemeenten op een andere manier met het geld omgegaan dan de Zorgkantoren dat tot en met 2006 deden. Eerst bleek vrij laat in 2006 dat de gemeenten de hulp bij het huishouden Europees moesten aanbesteden. Daar was eerst nog onzekerheid over of dat wel of niet moest.

De Zorgkantoren hoefden dat niet. De Europese aanbesteding leidde ertoe dat zorgaanbieders hebben ingeschreven tegen lage tarieven, soms onder de kostprijs. Zij gingen daarbij uit van hun historische cijfers, waarbij 80% HV2 en 20% HV1 werd geleverd.

Verder gingen de gemeenten per vorm van dienstverlening indiceren, iets wat de voormalige Regionale Indicatie Organen (RIO's) op een andere manier deden.

Volumemiddelen tot en met 2006

De Zorgkantoren maakten namelijk met al hun aanbieders afspraken over volumemiddelen: De aanbieders kregen een zak met geld en daar hadden ze het voor het komende jaar mee te doen. De zorgaanbieders konden binnen de volumemiddelen voor de HV bepalen of zij iemand eenvoudige hulp bij het huishouden boden (HV1) of meer complexe zorg (HV2) of zelfs persoonlijke verzorging (PV).

In de praktijk gebeurde het dan ook dat er HV2 personeel werd ingezet voor HV1, waarvoor dan ook het tarief werd gehanteerd voor HV2. Hetzelfde gebeurde als PV personeel werd ingezet voor HV-taken. Dat gebeurde allemaal tegen het tarief van de medewerker, niet het tarief van de dienst.

De gemeenten echter gingen indiceren per vorm van dienstverlening. Dit betekende dat als zij een cliënt indiceerden voor HH1, er ook HH1 geleverd moest worden tegen het tarief van HH1. Hetzelfde gold voor HH2 en PV behoorde niet tot de gemeentelijke taken, want bleef in de AWBZ.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Aardverschuiving in de huishoudelijke zorg

Wat er toen gebeurde hadden de zorgaanbieders bij de inschrijving voor de aanbesteding niet verwacht: Er werd nu 80% HH1 geïndiceerd en daarbij werd ook het HH1 tarief betaald. 20% werd besteed aan HH2 voor het HH2 tarief. En met de “operatie herindicaties” in 2008 kregen de meeste bestaande klanten een indicatie HH1 in plaats van de eerdere HV2. Dit betekende dus een enorme verschuiving in de markt van huishoudelijke zorg, een klap van 80-20 naar een verhouding van 20-80!

Het Leyten 2010: Basistarieven

Vervolgens trokken de zorgaanbieders aan de bel bij de toenmalige staatssecretaris Bussemaker. Na een lobbybeweging zijn in 2010 op grond van de “Wet Leyten”, genoemd naar SP Kamerlid Renske Leyten, basistarieven gesteld voor de hulp bij het huishouden. De gemeenten hebben zich aan die basistarieven geconformeerd.

Het groeien van een thuiszorgreus

Hiermee was echter nog niet alles opgelost. Een aantal aanbieders, zoals Eveen en Icare, is samen met schoonmaakbedrijf Asito gefuseerd tot TSN Thuiszorg. Veel aanbieders wilden eigenlijk toen al niet meer de HH1 uitvoeren vanwege de lagere tarieven.

Daarnaast is een aantal aanbieders van hulp bij het huishouden failliet gegaan en op grond van de kennis van toen heeft TSN de failliete boedel van veel andere aanbieders opgekocht. Daardoor is het bedrijf zo groot geworden. Het nadeel echter van een groot landelijk bedrijf is dat er een gelaagde organisatie ontstaat die moeilijker wendbaar en minder flexibel is dan een kleine zorgaanbieder. Ook is er minder feeling met de werkvloer doordat de communicatie, die ook door de lagen heen moet, lastiger wordt, zo heb ik zelf in het werken met TSN ervaren.

Wmo 2015

Per 1 januari 2015 is de Wmo 2015 in werking gegaan. Deze wet legt nog meer nadruk op eigen kracht en zelfredzaamheid dan de Wmo 2007 al deed. De Rijksoverheid zet hier extra druk op door sterke bezuinigingen. In eerste instantie was staatssecretaris Van Rijn van plan om 75% te bezuinigen op het onderdeel hulp bij het huishouden. Daarmee was alle HH1 mijns inziens gewoon weg geweest en had echt iedereen het zelf moeten regelen.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Op het moment dat men dat van plan was heb ik er bij medewerkers van het ministerie voor gepleit om er dan een minimaregeling van te maken in het kader van de bijzondere bijstand. Zover is het niet gekomen: Er is nu 40% bezuinigd en daarvan is weer 10% verzacht als gevolg van de regeling Huishoudelijke Hulp Toelage (HHT), die de meeste gemeenten op welke manier dan ook uitvoeren. De gemeenten hebben dus netto te maken met een bezuiniging van 30% in 2015 en 2016. Toch een niet geringe opgave waarmee gemeenten door de Rijksoverheid zijn opgescheept.

Wat gingen de gemeenten dus doen? In ieder geval het bestaande tarief aanhouden waarmee de hulp bij het huishouden voor zowel HH1 als HH2 was aanbesteed. Gemiddeld € 21 per uur voor HH1 en € 24 per uur voor HH2. En verder hebben inmiddels overal herindicaties plaatsgevonden waarmee de meeste huishoudens twee uur per week HH1 krijgen. Aan de HH2 wordt niet getornd aangezien dat om zorg voor meer kwetsbare mensen gaat. De mensen met HH1 worden nog geacht

goed zelf de regie te kunnen voeren en zelf ook nog wat in het huishouden te kunnen doen. Zo niet, dan hebben ze over het algemeen bij de herindicaties een indicatie naar HH2 gekregen.

De Code

Inmiddels heeft TSN door bureau Berenschot een onderzoek laten uitvoeren naar de tarieven in de markt. Berenschot kwam uit op een tarief van € 23,50 voor HH1 en € 28,50

voor HH2 en ook HH3 (ondersteuning voor onregelde huishoudens). In overleg met de VNG heeft de Transitiecommissie sociaal domein onder leiding van Doekle Terpstra de Code Verantwoordelijk Marktgedrag Thuisondersteuning in het leven geroepen. Daar staan allemaal heel gewone dingen in, zoals dat personeel zekerheid geboden moet worden, de cliënten zekerheid moeten hebben, er gewerkt moet worden volgens de CAO Verpleging en Verzorging en dat soort dingen.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

De angel in het verhaal zijn echter de tarieven. Hoewel deze door de VNG worden gepresenteerd als “slechts richtlijnen”, zijn deze tarieven een eigen leven gaan leiden. Zowel zorgaanbieders als cliëntenorganisaties houden de tarieven aan alsof die de enige manier zijn voor gemeenten om verantwoordelijk marktgedrag te tonen.

In publicaties las ik dan ook dat veel gemeenten zich niet zouden houden aan de Code, omdat ze niet die tarieven aanhouden. Niet alle gemeenten hebben overigens de Code onderschreven en veel gemeenten die dit wel hebben gedaan, hebben daarbij de kanttekening gemaakt dat ze zich niet conformeren aan de genoemde tarieven omdat zij die niet kunnen betalen als gevolg van de Rijksbezuinigingen. En daarmee is dan het cirkeltje weer rond!

Tip 17 - Een echte maatwerkvoorziening: Was- en strijkservice

In een gemeente waar ik lang geleden werkte woonde een oude dame, voor wie tijdelijk veel gewassen moest worden als gevolg van ziekte. De hulp bij het huishouden voorzag daar niet in. Wassen en strijken hoorde er niet bij, dat moest men zelf of met de lokale vrijwillige hulpdienst organiseren. Maar omdat het hier ging om wel heel veel wasgoed, moest een goede maatwerkoplossing worden gevonden.

Lokaal was een was- en strijkservice beschikbaar in het verzorgingshuis. Met het verzorgingshuis werd afgesproken dat zij dagelijks de was zouden ophalen en weer terugbrengen. De gemeente stelde daarvoor aan de oude dame een maatwerkvoorziening in de vorm van een financiële tegemoetkoming beschikbaar ter hoogte van het bedrag dat nodig was voor deze was- en strijkservice. Zodoende kwamen we in dialoog met de klant tot een echte voorziening op maat!

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 18 - Pilot over vermindering van dagbesteding bij zorgboerderijen

In het kader van het project Versterken Voorliggende Voorzieningen heb ik in 2014 in de regio Zaanstreek Waterland vier pilots uitgevoerd. Een van die pilots was om te onderzoeken of het mogelijk was om mensen met een verstandelijke of psychische beperking meer te laten participeren als vrijwilliger en daarmee het aantal dagdelen dagbesteding te verminderen. De pilot werd uitgevoerd in samenwerking met de Stichting Landzijde, de overkoepelende organisatie van de zorgboerderijen in Noord-Holland. De conclusie was dat het mogelijk is, maar alleen als de cliënt voldoende stabiel is en dan nog alleen met hele kleine stapjes, waardoor het een intensief en langdurig traject kan zijn.

Tip 19 - Hoe zit het met eigen bijdragen voor Wmo voorzieningen voor kinderen?

Er heerst soms wat onduidelijkheid over eigen bijdragen, die ouders moeten betalen voor voorzieningen voor kinderen in het kader van de Jeugdwet en de Wmo. Het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 is daarover heel duidelijk: Het Uitvoeringsbesluit bepaalt dat er geen eigen bijdragen worden geheven voor Wmo voorzieningen ten behoeve van kinderen, met uitzondering van woningaanpassingen. Hiervoor wordt een eigen bijdrage in rekening gebracht bij de ouders. De hoogte van de eigen bijdrage hiervoor wordt bepaald door de gemeente.

Een vraag die werd gesteld tijdens mijn werk bij een opdrachtgever was: Hoe zit het nu met de eigen bijdrage bij bijvoorbeeld de aanvraag voor een tandem? Daar moesten we even met elkaar over nadenken. De ouder fietst op de tandem, maar hij wordt aangevraagd om met een kind met een beperking te kunnen fietsen. Het kind kan niet zelfstandig fietsen. We kwamen tot de conclusie dat de tandem gewoonlijk niet zou worden aangevraagd en dat de aanvraag dus wordt gedaan ten behoeve van het kind en er daarom geen eigen bijdrage is verschuldigd.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 20 - Voorzienbaarheid in de Wmo

Veel gemeenten worstelen met de toepassing van het begrip Voorzienbaarheid. Een wettelijk kader wordt gegeven in de Wmo 2015, maar dat is nog niet zo eenvoudig uitvoerbaar. Er wordt in de wet gesteld, dat als een beperking voorzienbaar is en de aanvrager tijdig maatregelen had kunnen treffen, de gemeente geen voorziening hoeft te verstrekken. Er wordt uitgegaan van een levensloop benadering: Als je een baby krijgt dan betaal je zelf de kinderkamer, de wieg en de kindwagen. Wordt het kind ouder, dan wordt de babykamer omgevormd tot een peuterkamer en komt er een ander bed in. Wordt het kind nog ouder, dan komt er een normaal bed, wordt de kamer geschilderd etc. Gaat het kind het huis uit, dan wordt de kamer mogelijk gebruikt voor andere doeleinden en weer verbouwd.

Echter als mensen ouder worden, dan is niet iedereen zich bewust van de noodzaak om het huis daaraan aan te passen of te verhuizen. Vaak wacht men tot het te laat is en worden er aanpassingen aangevraagd bij de gemeente. Of nog erger, wat ik zelf heb meegemaakt, mijn schoonmoeder wachtte net zo lang tot ze vanwege haar gezondheid niets meer kon en verhuisde naar een verpleeghuis waar ze zes weken later overleed.

Ik zie dat gemeenten het vaak moeilijk vinden om een voorziening te weigeren als iemand vanwege ouderdomsproblemen aanpassingen nodig heeft. Dan vindt er uiteindelijk vaak toch een kleine of grote aanpassing plaats. Het is ook moeilijk om mensen te verplichten te gaan verhuizen uit hun huur- of koophuis, uit de buurt waar ze al zo lang gewend zijn om te wonen en vaak hun sociale netwerk om zich heen hebben, zeker in oudere buurten.

Wat mensen wel zelf tijdig kunnen doen, is al kleine aanpassingen in hun woning aanbrengen uit preventieve overwegingen als ze ouder worden.

Een aantal gemeenten doet al aan communicatie en bewustwording via het project Opplussen Eigen Woningbezit.

A Hoofdstuk 6: Algemene voorzieningen

Tip 21 - Hoe ga je om met algemene voorzieningen Wmo?

De deelnemers aan de online opleiding "In 4 stappen naar optimale ondersteuning" kunnen al goed omgaan met de nieuwe manier van indicaties stellen in de Wmo: Eerst kijken naar het eigen netwerk, dan naar algemene voorzieningen en pas tot slot naar de duurdere maatwerkvoorzieningen. Hoe kun jij zorgen dat je kennis paraat hebt over algemene voorzieningen die voorliggend kunnen zijn aan maatwerkvoorzieningen?

De sleutel is de sociale kaart van jouw gemeente. Zorg ervoor dat je die heel erg goed kent. Heb je de sociale kaart niet paraat? Begin dan met de gemeentegids. Die is in papieren versie beschikbaar bij de receptie en digitaal via de website van jouw gemeente. Daarin staan alle voorzieningen die beschikbaar zijn in jouw gemeente. Vraag na bij collega's of die nog meer weten, vooral degenen die ook in de gemeente wonen. Bepaal vervolgens heel goed welke van die voorzieningen algemene voorzieningen kunnen zijn als alternatief voor maatwerkvoorzieningen. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat een welzijnsinstelling al de nodige activiteiten heeft die ook geschikt zijn voor mensen met een beperking. Of er is een zorginstelling die al een uitleen van rolstoelen voor incidenteel gebruik heeft.

Wat handig is, is om voor jezelf een Excel lijst te maken met een kolom met alle maatwerkvoorzieningen die jouw gemeente aanbiedt en daarnaast een kolom met algemene voorzieningen die een mogelijk alternatief kunnen bieden.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 22 - Hoe zorg je dat een scootmobielpool een succes wordt?

In de regio Zaanstreek Waterland heb ik in 2014 15 scootmobiel- en rolstoelpools opgezet in 8 gemeenten. Per kleine gemeente 1 en in Purmerend de rest. De uitleenpunten bevinden zich voor het grootste deel in verzorgingshuizen, één in het gemeentehuis en één in een fietsenstalling van de sociale werkvoorziening. Maar hoe zorg je nu dat ze ook worden gebruikt?

Twee zaken zijn daarvoor essentieel:

1. Zorg dat de pools ook echt worden gebruikt als algemene voorziening. Als iemand een scootmobiel aanvraagt of een rolstoel voor incidenteel gebruik, wijs dan niet meteen een maatwerkvoorziening toe. Laat iemand eerst, in het geval van een scootmobiel, kijken of hij erop kan rijden en hoe vaak diegene de scootmobiel ook daadwerkelijk gebruikt. Hetzelfde geldt voor een rolstoel: Laat iemand eerst bekijken hoe vaak die echt wordt geleend. Blijkt dan dat de voorziening heel vaak wordt gebruikt, dan kan een maatwerkvoorziening worden verstrekt. Is dat niet zo, dan kan de cliënt de scootmobiel- en rolstoelpool blijven gebruiken.
2. Communiceer heel erg regelmatig over de aanwezigheid van de scootmobiel- en rolstoelpool. Vooral dat mensen daar zonder indicatie een voorziening kunnen lenen. Immers onbekend maakt onbemind.

S Hoofdstuk 7: Sociale netwerkversterking

Tip 23 - Hoe breng je een netwerk in kaart?

Bij de intake van een Wmo aanvraag of een andere aanvraag voor zorg wordt tegenwoordig het netwerk in kaart gebracht. Daar zijn verschillende manieren en netwerkkaarten voor ontwikkeld. Zelf vind ik de mooiste netwerkkaart het sociogram, dat ook onderdeel is van de opleiding "In 4 stappen naar optimale ondersteuning Wmo".

Je kunt daar van alles mee. Je kunt er namen in schrijven, maar ook foto's of plaatjes op leggen of plakken om het duidelijk te maken. Je kunt ook werken met gele plakkers, die je bij voorkeur door de cliënten zelf laat maken en plakken.

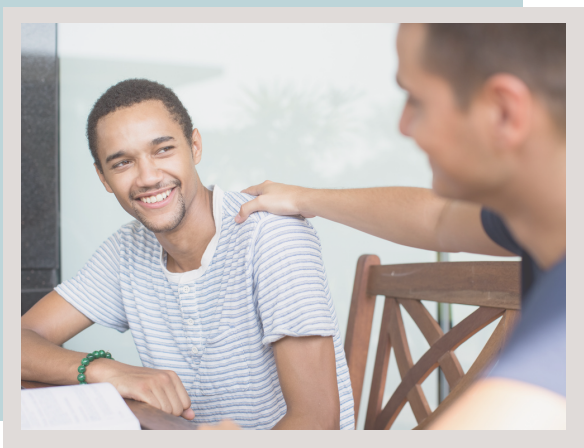
30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 24 - Sociale netwerkversterking in de IJmond

Werkt sociale netwerkversterking om het beroep op begeleiding te verminderen? Met die vraag zijn we aan de slag gegaan in de pilot “Publieke waarde van sociale netwerk strategieën” in de regio IJmond. In de hoedanigheid van projectleider bij MEE & De Wering heb ik deze pilot begeleid en werkte daarbij samen met Socius Maatschappelijke Dienstverlening, RIBW Kennemerland, Amstelland en Meerlanden en de Hartekamp groep, een instelling voor mensen met een verstandelijke beperking.

De conclusie was dat sociale netwerkversterking cliënten kan helpen om meer een beroep te doen op hun sociale netwerk, maar dat hier geen wonderen van verwacht mogen worden. Zeker met de groep cliënten waar het om gaat – mensen met een verstandelijke beperking en psychiatrisch patiënten – kom je maar met hele kleine stapjes vooruit en is al gauw een jaar nodig om resultaten te boeken.

Tip 25 - De kracht van sociale netwerken

In de Wmo en de Jeugdwet staan eigen kracht en sociaal netwerk centraal. Eerst moeten mensen kijken wat ze zelf kunnen doen en dan kijken wat hun sociale netwerk kan doen alvorens een beroep te doen op voorzieningen. Het kan echter zijn dat mensen een klein of geen netwerk hebben. Er wordt steeds gekeken naar het eigen netwerk, maar het netwerk van iemand anders kan ook erg helpend en krachtig zijn, zo heb ik de afgelopen week ervaren.

Om te beginnen is Facebook een perfect medium: Voor de vrijwilligers in de vluchtelingenopvang in Zaandam in 2015 was er een besloten Facebook groep waarin vrijwilligers konden vragen wat zij nodig hadden voor bepaalde vluchtelingen die immers geen netwerk hebben in Nederland. Er kwamen vragen om kleding, smartphones, een föhn, schaakspellen, koffers, noem maar op. Ook werden regelmatig vrijwilligers gevraagd voor uitjes naar gelegenheden die door de betreffende organisaties om niet beschikbaar worden gesteld.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

De reactiesnelheid was enorm: Bijvoorbeeld een vraag om kleding werd binnen 10 minuten beantwoord en 20 minuten later had de vluchteling zijn of haar kleding. Een vraag om vrijwilligers voor een zwemochtend voor dames zorgde voor een groot feest in het lokale zwembad, waarbij vrijwilligers en vluchtelingen samen hebben genoten.

Mijn eigen sociale netwerk bleek ook heel krachtig: Door een vrijwilliger werd gevraagd om opvang voor vluchtelingen na transfer aan de andere kant van het land. Ik stuurde vervolgens een berichtje naar een relatie van mij daar in de buurt met de vraag of hij bescherming kon bieden. Op het moment dat daar een crisis uitbrak, stonden mijn relatie en zijn netwerk direct klaar om de mensen op te vangen. Geweldig!

WWZ Academie
mensen helpen mensen

M Hoofdstuk 8: Meetinstrumenten

Tip 26 - De Effectencalculator

De Effectencalculator is ontwikkeld bij de Hogeschool Arnhem Nijmegen, de HAN, via een Wmo werkplaats. Met de Effectencalculator worden de effecten van interventies vanuit de Wmo en sociale wijkteams gemeten. Met een maatschappelijke prijslijst worden de maatschappelijke kosten en baten tegenover elkaar gezet. Er is ook een webapplicatie waarmee leden van sociale wijkteams kunnen werken tijdens gesprekken met burgers.

Wat er wordt geëvalueerd zijn de kosten en opbrengsten van een interventie. In chronologische volgorde wordt besproken wat er is gebeurd, welke professionals wanneer werden ingeschakeld en voor hoeveel uren. Ook wordt geëvalueerd hoe de interventies zijn ervaren. Gemeten wordt wat de kosten van de interventie zijn ten opzichte van de kosten van de referentiesituatie. Dit is de situatie waarin geen interventie zou hebben plaatsgevonden of wanneer een interventie zou hebben plaatsgevonden volgens de systematiek van voor de transitie in het sociaal domein.

In een casus ging het om de interventie door een sociaal wijkteam in een situatie waarbij iemand vanuit verslaving en criminaliteit weer op het rechte pad is gekomen. Overduidelijk bleek dat de kosten van de interventie vele malen lager was dan wanneer er geen interventie had plaatsgevonden. Daar hadden we niet eens de maatschappelijke prijslijst voor nodig!

Tip 27 - CSI, ofwel kun je belasting van mantelzorgers meten?

Mantelzorgers worden in de Wmo 2015 voor het eerst gezien als cliënt. Gemeenten willen hen graag een goede ondersteuning bieden. Daarbij willen ze kunnen meten wat het effect is van hun inspanningen. Dat kan via een meting hoe belast mantelzorgers zich voelen aan het begin en na de ingezette ondersteuning. Via wetenschappelijk onderzoek is de Caregiver Strain Index ontwikkeld, een korte vragenlijst. Nadat de ondersteuning een tijdlang is ingezet, kan hiermee nogmaals een meting worden gedaan om te kijken of dit effectief is geweest.

30 WMO TIPS

die je vandaag nog kunt toepassen

Tip 28 - De EDIZ vragenlijst, nog een instrument om de belasting van mantelzorgers te meten

Een ander instrument is de EDIZ vragenlijst. EDIZ staat voor Ervaren Druk door Informele Zorg. Deze vragenlijst is ook te downloaden van de website van MantelzorgNL.

Tip 29 - De Zelfredzaamheidsmeter

Er zijn inmiddels een aantal varianten op de Zelfredzaamheidsmatrix, die ontwikkeld is door de GGD's Amsterdam en Rotterdam. De Zelfredzaamheidsmeter is een variant.

Het mooie hieraan vind ik dat er gewerkt wordt met 4 categorieën in plaats van 5 en dat je ook tussenvormen kunt scoren. In de praktijk merk ik dat als er 1, 2 of 3 op een levensdomein wordt gescoord, er interventies worden ingezet. Als er een score 4 of 5 is, dan gebeurt er niets met dat domein. Ik vind het dus prima dat hierin 4 categorieën worden benoemd.

Verder is het mogelijk om tussenscores aan te geven, zoals 1,5 of 2,5. Als je met een casus bezig bent, dan vind je het soms tussen twee scores in liggen: Een hoge 1 of een lage 2 bijvoorbeeld. Dus dat is ook fijn.

V

Hoofdstuk 9: Vrijwilligers

Tip 30 - Doe iets leuks voor een ander en je bent allebei blij!

Doe jij vrijwilligerswerk? Ja? Leuk he! Ik word er altijd zo blij van als ik andere mensen blij kan maken! Een aantal jaren geleden ging ik met collega's van de gemeente Oostzaan met NL Doet naar een huis van Odion, een instelling voor mensen met een beperking. We waren maar met zijn drieën, de burgemeester, een collega en ik. Dat vond ik wel jammer, dat andere collega's niet meededen. Maar goed, we deden alle drie wat met een groepje van het huis. De burgemeester ging varen met zijn boot, mijn collega ging met dames taarten bakken en ik ging met vier mannen naar het strand. Ze vonden het heerlijk, want anders kwamen ze daar nooit, daar had de begeleiding geen tijd voor. En ik heb ook genoten, alleen al vanwege de vrolijkheid om me heen!

Hetzelfde had ik in de vluchtelingenopvang op het Hembrug terrein in Zaandam. De organisatie had voor de vrouwen een beauty middag geregeld en voor de kinderen een sprookjesfeest. En wat een feest was het! Ik hielp met het aankleden van de kinderen, anderen hebben hen mooi geschminkt. Er liepen allemaal piraatjes en prinsesjes rond te rennen en ook was er een schattig clowntje! Zelfs de oudere jongens vonden het nog leuk om te verkleden en geschminkt te worden, viel me op. En nog wat mannen liepen vrolijk rond met piraten- en Zorro hoeden.

Even heerlijk de zorgen vergeten, daar deden we het voor.

30 WMO TIPS

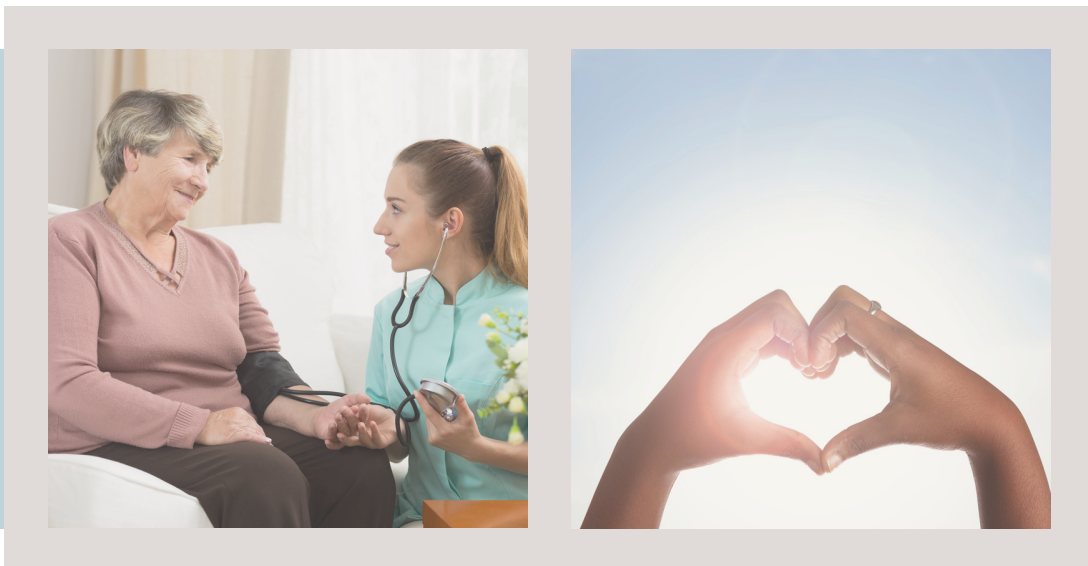
die je vandaag nog kunt toepassen

Dat waren de tips!

Meer informatie over onze opleidingen?
Bezoek de website of neem contact op

<https://www.wmotraining.nl>
info@wwzconsultancy.nl

Anne Vrieze
Directeur WWZ Consultancy
en WWZ Academie

WWZ Academie
mensen helpen mensen